

Giám đốc tài chính - CFO, liệu thực sự hữu ích trong doanh nghiệp?

Trần Phương Minh - BWP

Trong những vụ bê bối kiểm toán chấn động gần đây, giám đốc tài chính luôn là những người chịu trận. Scott Sullivan ở Worldcom, Andrew Fastow ở Enron, đang bị các nhà chức trách điều tra. Còn ở Xeros, sự về hưu nhanh chóng của Barry Romeril khiến dư luận đặt ra câu hỏi liệu ông ta có phải chịu trách nhiệm về khoản khai khống lợi nhuận khổng lồ lên đến 1,4 tỷ USD của tập đoàn này hay không?... Vậy thì tại sao lại có nhiều giám đốc tài chính – CFO – lâm vào những vụ bê bối như vậy?

Theo bà Julia, biên tập tờ báo Giám đốc tài chính, vai trò của CFO đã có sự thay đổi lớn trong những năm 90 và đặt họ vào nguy cơ những vụ bê bối.

Một thập kỷ trước đây, hầu hết các CFO đều phải có bằng chuyên ngành kế toán. Ngày nay, điều đó rất ít. Năm ngoái, ông Peter McLean, người phụ trách mảng CFO của công ty tuyển dụng nhân lực Spencer Stuard đã có một cuộc khảo sát với các CFO của 500 công ty hàng đầu nước Mỹ và phát hiện ra rằng chỉ có 25% là đã có bằng kế toán, có tới 35% chỉ có bằng quản trị kinh doanh và chỉ có tới trên 5% là có hai bằng trên. Fastow ở Enron có hai bằng cao học về quản trị kinh doanh của trường Northwest, Sullivan ở Worldcom tốt nghiệp khoa quản trị kinh doanh trường đại học NewYork...

Xu hướng đó thật khó đảo ngược vì hiện nay ngày càng có ít người muốn trở thành kế toán. Viện kế toán Mỹ phải “buồn rầu” thú nhận rằng chỉ có 1% học sinh trung học muốn theo ngành kế toán, so với 4% vào đầu những năm 90. Để có thể thu hút nhiều hơn các sinh viên kế toán, trường đã phải tiến hành nhiều chiêu thức thu hút học sinh. Góp phần vào xu hướng đó còn do sự thay đổi vai trò của các CFO. Trong những năm 1990, thay vì “chúi đầu” vào các báo cáo tài chính, các CFO đã theo học các khoá kinh doanh hữu ích hơn. CFO đã trở thành những nhà chiến lược, chiếm vị trí quan trọng trong các vụ sáp nhập, mua bán công nghệ thông tin, điều chỉnh các công cụ tài chính phức tạp và hơn hết, phụ trách quan hệ với các nhà đầu tư.

Tình hình đã trở nên bi đát đến mức, Lunn Turner, cựu kế toán trưởng của Ủy ban chứng khoán và giao dịch Mỹ, nói: Ông cảm thấy kinh sợ trước sự thờ ơ của các công ty đối với các chuẩn mực kế toán. Trong một cuộc điện thoại với một công ty ở Texas đang chống lại Ủy ban, luật sư của công ty này nói Lynn Turner rằng, CFO của họ không được đào tạo chuyên môn về kế toán. Ông Turner đã trả lời: “Chính các anh, chứ không phải tôi, nên cầu chúa đi là vừa!”.

Nhiều công ty giờ đây phải lựa chọn giải pháp tình thế là bổ nhiệm các CFO già, nhiều kinh nghiệm và chuyên môn. EDSS, một công ty dịch vụ khổng lồ, đã chọn ông Jim Daley, một CFO kỳ cựu của Pricewaterhouse Coopers. Xerox vốn không có CFO từ tháng 12 năm 2001, đã chọn Lawrence Zimmerman. Còn Ford thì đặt niềm tin vào ông già 67 tuổi, Allan Gilmour, cựu nhân viên kế toán đã về hưu... Một sự lựa chọn khác là các kiểm toán viên nước ngoài. đặc biệt, các kiểm toán viên Anh được đánh giá là trung thực cao với nghề nghiệp. Theo cách này, Bristol Myers Squibb đã tuyển mộ Andrew Bonfield từ British Gas...

Lờ đi các nguyên tắc về kiểm toán đã giúp các CFO có thể đối mặt với sức ép ngày càng tăng hiện nay lên các công ty đang làm ăn có lãi. Các nhà đầu tư sẽ hết sức tàn nhẫn đối với các công ty không đáp ứng được các mục tiêu của họ và giảm giá cổ phiếu là điều không thể chấp nhận được đối với các giám đốc. Thậm chí, tại các công ty không có rắc rối về tài chính thì mối quan hệ giữa các CFO với tổng giám đốc vẫn ngày càng khăng khít. Rõ ràng là các vị tổng giám đốc muốn các CFO “cùng cánh” với mình. Nếu không, ông ta sẽ phải ra đi. Việc thay đổi CFO thường kèm theo với việc thay đổi nhân sự ở cấp cao hơn. Tháng 5 vừa qua, Bill Ford, giám đốc của Ford Motor đã thay thế Martin Inglis (người “cùng cánh” với người tiền nhiệm trước đây là Jacques Nasser) bằng ông Gilmour. Ivillage, một công ty Internet, đã thay đổi lần thứ 6 kể từ năm 1997. Còn Unisys thay đổi lần thứ 5 kể từ năm 1995.

Để chống lại các nhà đầu tư có cái đầu nóng và các ông chủ tham lam, hàng rào bảo vệ tốt nhất cho các CFO dường như là Ủy ban kiểm toán, một nhóm gồm các giám đốc độc lập, nắm rõ các số liệu về công ty. Sau hàng loạt những vụ bê bối tài chính vào những năm 1990, các công ty Mỹ đã “tân trang” lại Ủy ban kiểm toán của mình. Hiện nay, các Ủy ban kiểm toán đó tiến hành việc kiểm toán thường xuyên hơn và chỉ có 13% thành viên có quan hệ cá nhân hoặc kinh doanh với các công ty có thể ảnh hưởng đến mục tiêu kiểm toán thay vì 28% năm 1998. Song mặc dù những thay đổi như vậy, những vụ việc kiểu “Enron” vẫn xảy ra... Để có hiệu quả, ông Neil Minow thành viên “Thư viện công ty”, một nhóm nghiên cứu về điều hành công ty cho rằng, Ủy ban kiểm toán phải tiến hành những phiên họp mà không có sự tham gia của các giám đốc. Các CFO phải báo cáo cho các thành viên Ủy ban kiểm toán như trước các giám đốc. Ủy ban kiểm toán phải có tiếng nói nhất định trong việc tuyển lựa cũng như sa thải các CFO. Và việc các CFO có chứng chỉ chuyên môn về kiểm toán cũng cần thiết như các tư vấn viên phải có chuyên môn về pháp luật. Chỉ có như vậy, các CFO mới có thể làm việc một cách trung thực.